

Marknatrætan

Oddagrein

NÚ um dagarnar var lögmaður í Danmark og nýtti hann høvi til at tosa við umboðini í føroysku og dansku nevndini, sum samráðist við bretar um marknið. Heimafurkomin veit útvarpið at siga frá, at tað sýnist sum at samráðingarnar eru slitnaðar so ella so. Hetta mugu sigast at vera stór fyri ikki at siga ríng tíðindi, nú so nógv orka er lögð í at finna eina samráðingarloysn við bretar.

SPURNINGURIN um marknatrætauna hevur verið eitt sindur merktur av mjørkalegging í seinastuni. Ein veit ikki rættiliga, hvat fyrigongur aftanfyrir leiktýðini. Og tað lögmaður heimafurkomin harmast um stóðuna, so vita vit heldur ikki, um hetta skal skiljast sum taktiskt spæl ella um veruleikin er tann, at bretar hava sagt "hertil og ikki longur".

TAD kundir verið áhugavert at fingið at vitað, hvat veruliga er við at henda í hesum stóra álvarsmáli: um partarnir nú liggja og lúra eftir hvørjum øðrum og rætt og slætt vilja hava hin partin at "leypa framav" ella um málið er komið í baklås og at bert ein rættarsak kann loysa upp fyrir tí aftur!

ER tað komið hartil, at marknatrætan bert kann loysast við dómstólin í Haag, tað er spurningur okkara: kann uppskotið við einum felags kanningarøki kring verandi miðlinju brúkast sum ein fyribilsloysn? Er hetta nakað, sum partarnir longu hava viðgjørt og møguleiga slept, ella er tað framhal dandi ein møguleiki?

KOMANDI dagarnir fara helst at gera Føroya fólki greitt, hvat býr undir tøgningi og stöðgum í marknasamráðingunum. Vit biða í spenningi.

Lesarabrøv

Eru »lærarar« útbúnir til at døma »prestar«?

Viðm. til grein hjá Hans Jørgensen í Sosialinum hósdagin 11. januar: Nú má prestur stöðgast.

Hans Jørgensen skrivur, at tað ber ikki til, at ein stórir partur av okkara fólki skal niðurbindast av einum fanatikara. Síðani kallar hann Olufson feikan, har hugsi eg Hans Jørgensen er einsamallur (feikur er hann ikki).

Undan seinasta vali var tað sjálvur Atli P. Dam, ið nöktaði at vera við í ólavskruskrúðgonguni, um O. K. Olufson prestur hevði prædikuna.

Atli P. Dam fall við sein

asta val, so harvið var hann loystur frá ólavskruskrúðgonguni (Olufson helt á fram).

Landið er farið fyrri bakka fíggarliga sæð, lat okkum ikki eisini koyra tjóðina fyrri bakka hvat átrunadið viðvikur.

Sjálvur setti eg meg ikki færan fyrri at vera dómari yvir, um ali er neyðugi ella rætt, ið Olufson prestur hevur átalad men hann hevur verið ein goður eftirsjóri (bremsa) innan ta kristnu læruna.

Ísraelsari vildu hava Pilatus at brúka viskileið ið hann hevði skrivað - Kongur ið jødanna- á krossin. Pi

latus svaraði við hesum gínu orðunum. Tað sum eg skrivað, tað skrivaði eg.

Steinbjørn B. Jacobsen hevur lisið forsiðuna á Sosialinum og Grundtvig, har hann siterar frá Ein abekat kan ikki være Kristen. Hann sigur seg ikki vera Grundtvig, men síðiligan Fleiri munnu hugsa, hvør apukatturin er í hesi grein.

Ikki kann sigast at Steinbjørn Jacobsen hevur lært góðan fólkskikk av síni gomlu mostur, ið sat 1/2 öld í kirkjuroðnum. Hann átti heldur at havt lurtað eftir gamla vininum, skiparanum, ið helt fyrri, at av

einum trúboðara tella lærarar; kann tu ikki forlanga so nógv.

Men ein prestur, hann hevur hóast alt lært eitt sindur.

Enn eru tað prestarir og ikki lærararnir, ið avgera hvørjir lestrar skulu lesast í sínum prestakalli.

Martin I. Grund

PS. Hetta er ikki skrivað fyrri at niðurseta lærarastøttin sum heild, sjálvi andræiga vit eins nógvat góðar lærarar sum fólk í øðrum stættum.

Somu rættindi til samkynt

Føroyar eiga at broyta lógina um forboð móti at gera mismun (fremja diskrimination), so hon eisini kemur til at umfata samkynt.

Á hesum øki standa Føroyar enn langt aftan fyrri í síni grannalond. Óll lond uttan um okkum hava viðurkent, at tey samkyntu eru ein tyðandi partur av samfelagnum - ein bólkur ið eigur at verða vardur við somu lóggávu sum aðrir minnilutabólkur.

Í Grønlandi, Noregi, Svø-

riki og Danmark verða rættindini hjá samkyntum tikið so mikið í álvara, at tað í hesum londum nú er loyvt hjá samkyntum at giftast. Óll hesi fyra londini hava nevniliga sett lógina um skrásett samliv millum samkynt í gildi.

Í hesum samanhangi er Føroyar enn staddir í miðöldini. Her er tað enn so galið, at tað er loyvt at taka arbeiðið frá samkyntum við tí einu grundgeving, at hesi ið elska sít eigna kyn og

ikki tað mótsatta.

Tað er stór skomm í Føroyum verða aðrir minnilutabólkur vardur móti diskrimination. Eitt nú er tað bannað at gera mismun móti fólki við óðrvisi húðarliti (rasisma).

Tað eru ikki nógv fólk við óðrvisi húðarliti í Føroyum. Men tað finnst serstakliga nógv samkynt. Tey samkyntu eru umleið 5-10% av fólkinum. Talan er sostatt um fleiri tusund fólk.

Hví gera tað rætt at

fremja diskrimination móti einum so stórum bólk, tá aðrir sera smáir bólkur verða vardir?

Tað einasta, sum er fyrri neyðini fyrri at broyta hetta, er at gera eina litla broyting í lógini um forboð móti at gera mismun, so henda eisini kemur til at umfata samkynt.

Samkynt er tann einasti rætti vegurin burtur úr miðaldarmyrkrinum.

Samkyntur

Svartskygni – svartsjúka – tilsvertan...

Móðirmál stórt er títt fall – ella?!!

Her á landi er hent nógv og hendir nógv, ið eru at sett sinni kók og loypt aðir í hvønn mann. Banskur eru farnir á busagang, landsins kosnu menn mus tonkir fyrri tusk og svik, landið sett undir administration og ein breiðan fyrri og annar eftir kemur undan kavi. Líkast svartasta ongum, siga vit og vppælsi.

Men vi kemur ein nýggi orðabók út. Eitt sari vælsignisli í tekum tíma ella fjandanskapur av fyrstu skuffu. Alt á gosi at rósa ella lasta. Málið bjargað undan málreinsarum, ella nú fekk tað munstingin. Nu kunnur vit pakka saman!

Álvarar, hvat er hetta fyrri nakað, liggur okkara máli einans í hesi orðabókini, og er gleðin yvir málið, lesnaðin og lærdómni, vit fáa í føroyskum, við at doyggja burtur!

Tey, ið lögdu lunnar undir føroyska málið og hardust fyrri rættinum at skriva føroyskt, vóru góðvið málið, tað verið seg lek og lærd.

Eg haldi vit hava gloymt at Christian Matras ikki var føddur, sum professan í føroyskum (veit ikki føroyskt orð fyrri hesum). Man tað ikki vera munur á tí fyrsta Christian skrivaði, tí hann skrivaði, tá ið hann var uppá tað besta og tá hann skrivaði í seinastuni. Christian var ikki bara málfrøðingur, hann var eisini yrkjar og mállistamaður. Christian virði málið og hevði skil fyrri og aðrir við honum, ið hava nikað málið størsta partin av hesi öldini. Vit kunnur nevna Heðin Bru, Hans Debes Joensen o fl.

I dag brúka vit hesar menn sum jarnbrot í stúðin fyrri fyrri myndir og hvat er gott føroyskt og ikki. Hetta gevur nógvum eina andstygd til alt, ið kemur frá Frøðskaparsetrinum.

Tit, sum hava lært føroyskt, eisini av tykkara forfedrum, gloymsd angistina fyrri máli num, vit hava enn brúk fyrri tykkum sum yrnymyndir men brúka tit harimóti færingin

sum vápn. Tær eingin gleði av honum.

Eg haldi, at størst vansin av øllum hesum er grenjið um føroyskt. Pástandurinn um, at tey samla ikki tosa at tosa, tí tey ikki duga og skilja føroyskt, at tey ungu ikki duga føroyskt, og tey sum miðjan aldur heldur skriva danskt enn føroyskt, tí tað er lærtan at stava, er fjákkur.

Tey flestu gomlu duga at siga frá, um tey ikki hava skrivað so nógv, og munnu tey ungu fara at gloypa øllum rátt! Eru tey í grundini ikki tey mest at finningararomu og hava tær sterkastu meningarnar um alt? Fyrri okkum um miðjan aldur er bert at siga at stava og málbera seg er hvør sít.

Er orðabokin soleiðis háttad, at hon gevur leimum ungu hug til at skriva føroyskt, tí har eru fleiri orð, tey kunnur kanna sær - ja, so er tey vunnid.

Tað er eingin okkara, sum hevur brúk fyrri øllum orðunum, ið standa í bókini.

Tað sum er naturligt fyrri ein suðring at skriva, nýttist ikki av vera naturligt fyrri ein norðing. Og mær kundi ikki fallið inn at brúkt orðið óviti, hóast tað stendur í fyrri orðabókini.

Tað skulu vera fólk, ið eru serfrøðingar og fólk, ið duga betri føroyskt, enn ungar. Tí mugu vit hava víðing fyrri tí arbeiði tey gera. Tað, at skráddararnir dugir betri at seyma enn fólk flest, ger ikki at onnur gevast við at seyma. Tað hevur verið vanligt at biðið skráddararnar skorað klæðini til, og so hevur tí seymað sjálv.

Tað, vit skulu leggja í bórni, er víðing fyrri føroyska málinum og eiva leimum til at málbera seg á føroyskum. Gerast tey glað fyrri at skriva, vilja tey vanda sær bæði um orð og stavseting.

Og tit, ið undrivisa í føroyskum, hava tit ikki tokkun til málið, ið, ið tað so vera við at hava føroyskt. Tí hava tit ikki tokkun, hava tit einki at geva!